

ÕPETAJA LAUR, KES KINKIS ARNOLE VIIULI

«Ta ei hoidnud oma kanda-
mit mitte nii kdes, nagu kord
ja kohus, selleks ei olnud tal
vähimatki aega ja teiseks ei
pannud ta seda tähelegi, et
viulikastil kandmise jaoks va-
sest sang küljes oli, mille koo-
liõpetaja targu paberi seest
välja oli jätnud. Arnol oli
viulikast risti süles, nii nagu
emad lapsi kannavad.

«Noh, mis sa seal kannad?»
küsis sulane, kes tulijat kõige
enne märkas.

«Viul, viul!» hõiskas Arno
temale vastu.»

«Kevade» prototüübid ja
protomaastikud on läbi aegade
lugejate huvi köitnud. Teata-
vasti ei armastanud Luts neist
palju kõnelda, põigelnud kõr-
vale: «Olen võtnud ühe joone
siit, teise sealt...» Samas tun-
nistab ta, et koolipõlvemäles-
tused ei andnud rahu, kippu-
nud ise paberile.

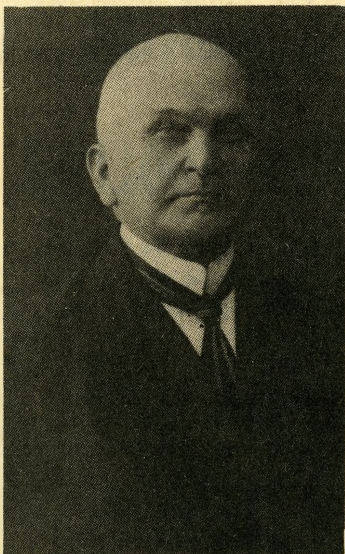
Nii sai Palamuse kihelkonna-
kooli õpetajast Ludvig Roosest
«Kevade» õpetaja Laur.

«Täielik vastand sellele püs-
sirohutunnikesele (köstrile, H.
A.) on meie koolihärra Ludvig
Roose, kelle koolitegevus voo-
lab vaikse jõena ilma käres-
tikkudeta, ilma veaaluste kari-
deta. Ikka tasakaalus, ik-
ka seesama Roose; pole
hüplemist ega tujusid. Na-
tuke kuiv, kuid teda
võib usaldada, sest järgnev
silmapilk justament närnleb
möödunuga. Aeg-ajalt näen te-
da istumas ka meie töötoas,
kus laseb parandada oma saa-
paid ja ostab nahka köidetava-
te raamatute jaoks... Vahel
jutleb kingseppadega kauemat
aega, aga nii tilgaviisi, igal üt-
lusel pikem vaheaeg. Endast
igatahes ei kõnele sõnagi —
keegi ei tea isegi, kustpoolt ta
on pärit. Harva vilksatab mõni
sõna Tartu seminarist, ja see
on kõik.»

(«Vaadeldes rändavaid pil-
vi»).

Ludvig Roose oli omamoodi
legendaarne koolimees, ta töö-
tas mitmetes koolides, tal oli
väga palju õpilasi, nende seas
ka kirjamehi, ning temast on
juttu teisteski raamatutes pea-
le Lutsu omade.

Pärit oli õpetaja Roose Ote-
pää kihelkonna lõunaservast
Ilmjärve lähedalt väikesest
Kolju külast. Peale kolme sa-
manimelise talu asus siin Ilm-

**Palamuse kooliõpetaja Lud-
vig Roose, õpetaja Lauri
prototüüp Oskar Lutsu «Ke-
varest».**

järve kool. Mõned aastad ta-
gasi kool suleti, praegu on ma-
jas suviti Tartu maaehitustrus-
ti pioneerilaager. Roosede ko-
dutalu on mitmeid inimpõlvi
sama perekonna käes olnud,
praegu elab siin L. Roose ven-
natütar Eha Sooi, kauaaegne
Ilmjärve kooliõpetaja.

L. Roose sündis 9. aprillil
1870. Ta lõpetas Ilmjärve val-
la- ja Otepää kihelkonnakooli
ning Tartu Õpetajate Semina-
ri. Tema esimeseks töökohaks
(1891—1903) saigi Palamuse ki-
helkonnakool Oskar Luts op-
pis siin aastail 1895—1899. Usu-
õpetust ja eesti keelt andis
köster A. G. Nieländer, mate-
maatikat, vene keelt, geograa-
fiat, looduslugu, ajalugu L.
Roose. Vabal ajal õpetas ta
raamatuköitmist ja muidki
praktilisi oskusi.

«Tasa, tasa, poisid!» manit-
ses Laur. «Mis seal siis nii
naerda on? Aga tule, Tali, ma
annan sulle ühe parema raama-
tu lugeda kui vanapagana-
jutud. Kes tahab veel raama-
tuid?»

Ta läks oma toa poole, tema
järel kari poisse, kes kõik taht-
sid raamatuid. Kooliõpetaja
oli hädas. Raamatuid tal ju oli,
aga enamasti kõik võõrkeelsed
ja niisugustele, nagu need siin,
rasked aru saada. Ta tegi, mis

võis: vanemad said venekeel-
seid, nooremad eestikeelseid.
Said nüüd, mis nad said, aga
igauks midagi ikka sai.»

1903. aastal kutsuti võimekas
ja mitmekülgseks koolimeheks
osutunud L. Roose Saad-
järve ministeeriumikooli ja
sealse pedagoogikaklassi
juhatajaks. See kool asus
Jahivere lähedal Koogil.
L. Roose ajal õppisid Saadjär-
ve koolis ühe talve (1906/1907)
Hans Kruus ja Hendrik Visna-
puu. Mõlemad sattusid siia sa-
ma teed pidi — tahtsid astuda
Tartu Õpetajate Seminari, kuid
et polnud kuusteist täis, neid
vastu ei võetud.

«Koolijuhataja Ludvig Roose
oli oma kolleegidest vanem,
umbes 35-aastane. Ta kandis
õistõikes juukseid, nina all
rippus tihhe puhmas pikkade
otstega vurrusid. Siit viit pä-
rineski tema hüüdnimi — kii-
s» Roose polnud mitte paha
mees, olles tasakaalus ja

(H. Kruus «Sajand lõppes,
teine algas»).

H. Visnapuu meenutab
(«Päike ja jõgi»), kuidas ta
kord üleemeelikushoos kirjutas
kirjandi «Mispärast ma tahan
õpetajaks saada» asemel kir-
jandi «Mispärast ma tahan
ohvitseriks saada». Kirjand
tekitas õpetajate seas palju se-
gadust, ühed võtsid seda tõsi-
selt teised mitte. Ühed taht-
sid teda koolist välja visata,
teised arvasid et õpilane on
üle töötanud. Et hääled jagu-
nesid tänselt pooleks, jäeti Vis-
napuu siiski kooli edasi ja
soovitati tal koolivaheajal roh-
kem jalutada ja vähem lugeda.
Vaheajaks ei antud talle kooli
raamatukogust ainsatki raama-
matut.

Pärast Saadjärvet töötas L.
Roose õpetajana Valgas (1913—
1917). Tobolski kubermangus
Kurganis (1917—1920) ja Tar-
tu IV algkoolis (1920—1930).
Suvevaheajad veetis ta kodu-
talus Kolju maastööd tehes ja
Otepää murrakut kõneldes. L.
Roose suri vanapoisina 23. no-
vembril 1931 Tartus ja maeti
Otepää uuele kalmistule. Oma
suure raamatukogu koos kapi-
ga pändas ta Ilmjärve koo-
lile. Tema köidetud raamatuid
oli Ilmjärvel veel hiljaegu
alles.

HELVE ANTON